

Bhuku ra Danieri - Nhamba Gumi neNhanhatu

Alama

Jeff Pippenger

2023-12-11

Tisati tabvira taenda kuchitsauko chechitatu chaDanieri, tichatanga tatarisa zvimwe zviratidzo zvouporofita zvingatibvumira kunzwisisa chitsauko ichi zvakazara zvikuru. Danieri, Hanania, Mishaeri naAzaria vanoshandiswa noMweya Mutsvene kumirira zviratidzo zvouporofita zvakatarwa, zvichienderana nemamiriro avanoshandiswamo. Muchitsauko chokutanga, vanomiririrwa sevakuru vana vakakodzera, pasina kupatsanurwa pakati pavo, kusvikira kumagumo echitsauko, apo Danieri anozivikanwa seane chipo “chokunzwisisa pazviono zvose nezviroto.”

Kana vari vana vana ava, Mwari akavapa ruzivo nongwaru muzvidzidzo zvose nouchenjeri hwose; uye Dhanieri akanga ane kunzwisisa muzviratidzo zvose nezviroto. Dhanieri 1:17.

Mu ndime ya mbere, nk’ikimenyetso cya “bane” bahagarariye ubwoko bw’Imana bwo mu minsi y’imperuka ku isi yose. “Bane” ni ikimenyetso gihagarariye isi yose, kandi abahanuzi bose bavuga ibyerekeye iminsi y’imperuka. Abo banyacyubahiro bane bo mu ndime ya mbere bahagarariye ubwoko bw’Imana bwo mu minsi y’imperuka, kandi mu murongo wa cumi na karindwi ni ho bwa mbere hakorwa itandukaniro hagati ya Daniyeli n’abo banyacyubahiro batatu, bikagaragaza ikimenyetso cy’“ihuriro rya batatu n’umwe.”

Chiratidzo che“kubatanidzwa kwevatatu neumwe” chinowanikwa kazhinji muShoko rakafemerwa. Chinomirira zvokwadi dzinoverengeka, zvichienderana nemamiriro enyaya. Chinofananidzira nhoroondo yemharidzo dzevatumwa vatatu dzakatanga pa“nguva yokuguma” muna 1798, uye dzinopera pakuvharwa kwenguva yenyasha. Mharidzo dzose nhatu dzakafananidzirwa mukufamba kwomutumwa wokutanga, uye kufamba ikoko kunoteverwa nomutumwa wechina waZvakazarurwa chitsauko 18; saizvozvo, kubatanidzwa kwevatatu neumwe.

M’zinthu zina, zingamele kuyenda kwa uthenga wa mngelo woyamba wa mbiri ya Achimileraiti ndi nambala imodzi, kuphatikizana ndi kuyenda kwa uthenga wa mngelo wachitatu ndi nambala itatu. Chotero, “kuphatikizana kwa zitatu ndi chimodzi” kungaimidwensho munga “kuphatikizana kwa chimodzi ndi zitatu”. “Kuphatikizana kwa chizindikiro kwa zitatu ndi chimodzi” kumagwira ntchito munga chizindikiro mwa njira iliyonse, kaya chimodzi—chikutsogolera zitatu, kapena zitatu—zikutsogolera chimodzi. M’ng’anjo ya Nebukadinezara, m’chaputala chachitatu cha Danieli, choyamba tiona anthu atatu oyenerawo, ndipo kenako wachinayi wofanana ndi Mwana wa Mulungu.

Uye ava varume vatatu, Shadraki, Meshaki, naAbhedhinego, vakawira pasi vakasungwa pakati pevira remoto waipfuta kwazvo. Ipapo mambo Nebhukadhinezari akashamiswa kwazvo, akasimuka nokukurumidza, akataura akati kuvakuru vake vezano: Hatina kukanda varume vatatu vakasungwa pakati pomoto here? Vakapindura vakati kuna mambo, Zvirokwazvo, imi mambo. Iye akapindura akati, Tarirai, ndinoona varume vana

vakasununguka, vachifamba-famba pakati pomoto, uye havana chavakuvadzwa nacho; uye chimiro chomunhu wechina chakafanana noMwanakomana waMwari. Danieri 3:23–25.

Hapana shaka kwamba kuna sababu kamilifu ya kimungu, na ukweli sahihi wa kihistoria, unaotufahamisha kwa nini Danieli hakuwakilishwa katika ibada ya kuisujudia sanamu ya dhahabu ya sura ya tatu; lakini sababu moja ya kiunabii ni kwamba kama Danieli angalikuwapo, angaliharibu ishara ya kiunabii ya muungano wa watatu-na-mmoja ndani ya tanuru ya moto. Kwa Gideoni, ilikuwa Gideoni pamoja na vikosi vyake vitatu vya watu mia moja mia moja. Kristo mara nyingi alikuwa pamoja na wanafunzi watatu.

Zvino shure kwamazuva matanhatu, Jesu akatora Petro, Jakobho, naJohani munun'una wake, akavaendesha vari voga pagomo refu. Akashandurwa chimiro pamberi pavo; chiso chake chikapenya sezuva, nenguvo dzake dzikachena sechiedza. Mateo 17:1, 2.

Chimwe nechitatu, kana zvitatu nechimwe; chiratidzo chimwe chete, nokuti zvole izvi zvinomirira chimwe chinhu chechiporofita chemazuva okupedzisira, uye mazuva okupedzisira ndiwo mazuva okutonga. Mazuva okutonga akatanga muna 1798, nechiziviso chokuti kutonga kwekuongorora kwaizotanga pana 22 Gumiguru, 1844. Uye mazuva okutonga anoenderera mberi kusvikira nguva yomuedzo womunhu yatanga kuvharika pamutemo weSvondo uri kuuya nokukurumidza, apo kutonga kwaMwari kwokupedzisa kunotanga uye kunoramba kuchiwedzera zvishoma nezvishoma kusvikira nguva yomuedzo yavharika zvachose uye matambudziko manomwe okupedzisira aitika. Pachoto chaNebhukadhinezari, varume watatu vakatendeka, vakazobatanidzwa naKristu pashure, vanomirira mureza. Pakutsaurirwa kwechifananidzo chendarama, ndudzi dzose dzaiumba umambo hwaNebhukadhinezari dzakanga dziripo.

A ta tlakusa mhandara eka matikweni lama nga ekule, a va lombeleka hi ku ba mpfumawulo ku suka emakumu ka misava; kutani, waswivo, va ta ta hi ku hatlisa swinene. Esaya 5:26.

Miaka sabini ya utumwa wa Danieli ni ishara nyingine ya msingi inayopaswa kutambuliwa, nayo hupatikana mara kwa mara katika Neno lililovuviwa. Kutoka kwa Yehoyakimu hadi kwa Koreshi kunawakilisha miaka halisi sabini ya utumwa wa Danieli. Katika Mambo ya Nyakati ya Pili, miaka hiyo sabini huwakilisha kipindi ambacho nchi ingepumzika na kufurahia sabato zake. Katika Isaya 23, miaka hiyo sabini huwakilisha historia ya Marekani tangu 1798 hadi sheria ya Jumapili, na kwa kufanya hivyo, pia huwakilisha historia sambamba za pembe ya Urepublican na pembe ya Uprotestanti wa kweli. Dada White huihusisha miaka hiyo sabini na ile miaka elfu moja mia mbili sitini ya Enzi za Giza za upapa.

“අද දවේයන්වහන්සේගේ සභාවට චිතාශයට පත් වූ මනුෂ්‍ය වංශයක ගැලවීම සඳහා වූ දේවීය සැලැස්ම සම්පූර්ණත්වයට ගත යාමට නිදහස ඇත. සියවස් ගණනාවක් පුරා දවේයන්වහන්සේගේ ජනතාව තමන්ගේ නිදහස් අයිතිවාසිකම් සීමා කරනු ලැබූහ. ශුභාරංචිය එහි ශුද්ධත්වයෙන් අර්කාශ කිරීම තහනම් කරනු ලැබූ අතර, මනුෂ්‍යයන්ගේ නියෝගවලට අකීකරු වීමට ධරේය කළ අය මත ඉතා දුරුණු දඬුවම් පමුණුවනු ලැබීය. එහි අර්නිඵලයක් වශයෙන්, ස්වාමීන්වහන්සේගේ මහත් නෛතික මිදිවත්ත සම්පූර්ණයෙන්ම වාසය නොකළ එකක් වශයෙන් තිබිණ. ජනතාව දවේයන්වහන්සේගේ වචනයේ

ආලෝකයෙන් වංචිත කරනු ලැබූහ. වරද හා අන්ධශීර්ෂ්ටාවන් අදුර සැබෑ ආගම පිළිබඳ දැනුම මකා දැමීමට තර්ජනය කළේය. අනුකම්පා නොදන් පීඩාකාරීත්වයේ මේ දිගු කාලය තුළ පොළොවේ දවේයන්වහන්සේගේ සභාව, වසංගත කාලයේ බව්ලෝනියේ වහල්කමේ තබාගෙන සිටි ඉශ්රායලේ දරුවන් මනේම, සැබවින්ම වහල්කමේ සිටියාය.” Prophets and Kings, 714.

Seyisisi yi siviwa leswaku tanihi xikombiso malembe ya makume-nkaye na khume ma tlhela ma yimela malembe ya gidi ni makhume-mbirhi-ntlhanu na makume-nharhu ya Tinguva ta Munyama, kutani xifaniso xa “malembe manharhu ni hafu”, kumbe “tin’hweti ta makume mune-mbirhi”, kumbe “nkarhi, minkarhi ni ku avana ka nkarhi” lexi hi ndlela ya vuyimeri xi yimelaka Tinguva ta Munyama, xi andzisa nhlamuselo ni ku tirhisiwa ka xikombiso xa malembe ya makume-nkaye na khume.

Mubhuku raDanieri, makore makumi manomwe anozivikanwa senguva inotangira pakusimbiswa kweshoko rokutanga kusvikira pakutongwa. Nguva iyoyo iripo mukufamba kwose kwetsvene kwokugadziridzwa, uye nokudaro, makore makumi manomwe anomirira mimwe mitsara yezvokwadi isiri kusimbisa chinhu chenguva, asi inobata chinangwa chenguva yacho. Somuenzaniso, nguva yemakore makumi manomwe inomiririrwa naMaraki senguva apo nhume yesungano inonatsa vanakomana vaRevhi. Sister White akabatanidza kunatswa kwaMaraki kwavaRevhi nokunatswa kuviri kwetembere kwakaitwa naKristu. Nguva iyoyo imwe chete ndiyo nguva yokuiswa chisimbiso kwezana namakumi mana nezvina zvuru. Uyewo ndiyo nguva apo mvura yokupedzisira inodururwa zvisvishoma nezvishoma. Nguva imwe cheteyo zvakare ndiyo nguva yokuedzwa yemufananidzo wechikara, inotungamirira kuchiratidzo chechikara. Nguva yacho zvakare ndiyo “zuva rokugadzirira” rechiporofita, rinotungamirira kumutemo weSvondo, iro zvakare riri “zuva reSabata”. Nguva yacho ine nguva dzokuparadzira, nenguva dzokuunganidza, izvo zviri zvole zviri zvinhu zve“nguva nomwe.”

Mubhuku raDanieri, Jehoyakimu chiratidzo chokupiwa simba kweshoko rokutanga. Pahukama namadzimambo maviri anomutevera, iye anongova ngirozi yokutanga pakati pamatatu anotungamirira kukutongwa uye anoperera pakutongwa. Koreshi chiratidzo chisiri chemutemo weSvondo bedzi, asiwo “chiratidzo” chorununuro. Danieri inhengo yomubatanidzwa wezvitatu nechimwe, uyewo chikamu chemufananidzo wemativi mana epasi rose wavanhu vaMwari. Danieriwo chiratidzo chomutumwa waEria, uye anomirirawo Johani mubhuku raZvakazarurwa. Iyewo chiratidzo chaavo vanogamuchira chisimbiso chaMwari. Zita rokuti “Danieri” rinoreva kuti “mutongi waMwari”, kana kuti “Mwari wokutongwa”; naizvozvo iye chiratidzo chokutongwa, uyewo cheRaodhikia, nokuti Raodhikia rinoreva kuti “vanhu vakatongwa” kana kuti “vanhu vari pasi pokutongwa”. Kutongwa kweRaodhikia kunozoguma kwakavakirwa pakuramba kwavo zivo inosunungurwa chisimbiso mubhuku raDanieri.

Nebukadhinezari ni ishusho ya pembe ya Kirepublikani na ya kweli ya Kiprotestanti ya Marekani, na pia ni ishusho ya Marekani tangu mwanzo wake hata mwisho wake. Tutakapofikia Danieli sura ya nne na ya tano, tutaona kwamba Nebukadhinezari anawakilisha “wakati wa mwisho” katika mwaka 1798, na Belshaza anawakilisha sheria ya Jumapili. Mwishoni mwa “nyakati saba” za adhabu, Nebukadhinezari aligeuka kuwa mtawala aliyeongoka, mwenye mfano wa

mwana-kondoo, lakini mwanawe hujikuta akinena kama joka, kabla tu ya kuangamizwa kwake.

“Kumambo wokugcina weBhabhiloni, njengasemfanekisweni kowokuqala walo, kwafika isigwebo soMlindi wobuNkulunkulu: ‘O nkosi, ... kukhulunywa kuwe; umbuso ususukile kuwe.’ Daniyeli 4:31.” Abaprofethi naMakhosi, 533.

Danieri chitsauko chekutanga chinomiririra nhorooondo yebato reMillerite kubva muna Nyamavhuvhu 11, 1840 kusvikira kuna Gumiguru 22, 1844. Chinomiririrawo kubva muna Gunyana 11, 2001 kusvikira kumutemo weSvondo. Chinomiririrawo shoko rokutanga rengirozi nhatu, iro rinomiririrawo chiratidzo chechipiri cheuporofita chenhorondo yeUnited States kubva muna 1798 kusvikira kumutemo weSvondo.

Zvichida chimiro chinokosha zvikuru chaDhanieri chitsauko chokutanga ndechokuti ndicho chinhu chokutanga kutaurwa mubhuku rechiporofita rinoumbwa pamwe chete nebhuku raDhanieri nebhuku raZvakazarurwa. Ndicho chokutanga pamiedzo mitatu yechiporofita inofanira kunyatsonzwiswa nomudzidzi wechiporofita. Ndicho chinofanira “kudyiwa” kuti munhu akunde miedzo inotevera.

Mu Early Writings, sezvatatotaurwa kare kanopfuura kamwe muzvinyorwa izvi, Hanzvadzi White anotsanangura muitiro wokuedzwa une matanho matatu munhoroondo yaKristu mundima imwe, uyezve mundima inotevera anotsanangura muitiro wokuedzwa une matanho matatu munhoroondo yechiMillerite. Anoratidza kuti avo vaiva panguva yaKristu vakaramba shoko raJohane, vaisagona kubatsirwa nedzidziso dzaJesu. Ndimba inotevera inobvumira uyo anoda kuona, kuti muedzo wokutanga wemaMillerite waive William Miller, uyo Hanzvadzi White anoratidza kuti aifananidzirwa navose Johane Mubhabhatidzi naEria. Zvapupu zviviri izvozvo zvomuedzo wokutanga zvinotsinhira kuti Danieri chitsauko chimwe ishoko raEria. Kana chitsauko chimwe chikarambwa, hapagoni kuva nebhenefiti inobva muzvitsauko zviviri nezvitatu.

Yesu na malaika wa pili walimfuata Yohana Mbatizaji na malaika wa kwanza katika historia zao za kila mmoja. Baada ya Yesu kulikuwepo hukumu ya msalaba, na malaika wa tatu alifika wakati hukumu ya uchunguzi ilipoanza. Kukatishwa tamaa kwa wanafunzi pale msalabani ni kielelezo cha kukatishwa tamaa kuuu cha Oktoba 22, 1844. Danieli sura ya kwanza ni Eliya, kama anavyowakilishwa na Yohana Mbatizaji na William Miller, lakini haiwezi kutengwa na sura ya pili na ya tatu. Kwa pamoja sura hizo ndizo injili ya milele, ambayo daima ni ujumbe wa majaribu ya kiunabii wa hatua tatu unaozalisha na kisha kuwatenganisha makundi mawili ya waabuduo. Kwa hiyo, kama sura hizo tatu zingetenganishwa, hiyo ingekuwa injili nyingine.

නමුත් අප හෝ ජීවිතයන් පැමිණෙන දැනගැනීම හෝ, අප ඔබට ඒරකාශ කළ සුභාරංචියට වනෙස් වූ කිසිම අනෙක් සුභාරංචියක් ඔබට ඒරකාශ කළහොත්, ඔහු ශාපිත වේවා. අප කලින් පැවසූ ලෙස, දැන් නැවතත් මම කියමි: ඔබ පිළිගනෙ ඇති සුභාරංචියට වනෙස් වූ කිසිම අනෙක් සුභාරංචියක් යමකු ඔබට ඒරකාශ කළහොත්, ඔහු ශාපිත වේවා. ගලානි 1:8, 9.

Dhanieri chitsauko chokutanga chinogadzirira nzira kuti mutumwa wesungano auye pakarepo kutembere yake, uye chinomiririrawo inzwi riri kudanidzira murenje. Renje rinomiririrwa senguva

yokupararira, umo nzvimbo tsvene nehondo zviru kutsikwa-tsikwa netsoka. Muna Dhanieri chitsauko chokutanga, Dhanieri ari murenje, apararira uye ari muuranda. Shoko rechitsauko chokutanga rinogadzirira nzira yeshoko rechitsauko chechipiri, umo Kristu anonatsa uye anopinda musungano navanakomana vaRevhi. Vanakomana vaRevhi vanoziyikanwa sechiratidzo chevanhu vaMwari vakasanangurwa, nokuti vakamira vakatendeka pamwe chete naMozisi panguva yedambudziko rechifananidzo chendarama chaAroni, uye chitsauko chechitatu chaDhanieriwo ndiro dambudziko rechifananidzo chendarama.

Šadraki, Meshaki na Abedinego wako kama Walawi ambao wametakaswa mapema kabla ya jaribu la “sanamu ya mnyama” la ile sanamu ya dhahabu. Kwenye sherehe hiyo, Nebukadreza huandaa okestra, kahaba wa Tiro huimba nyimbo, na Israeli wa kiroho aliyeasi huinama kisha hucheza uchi kwa muziki kuizunguka ile sanamu ya dhahabu.

Mabhuku a Danieri na Zvakazarurwa ibhuku rimwe chetero, uye Kristu saArfa naOmega zvino ava kusunungura chisimbiso chebhuku rinomiririra Zvakazarurwa zvaJesu Kristu. Chokwadi chekutanga chaicho chaanoisa mubhuku iro ishoko rengirozi nhatu. Zvitsauko zvitatu zvokutanga zvaDanieri, ndizvo shoko rengirozi nhatu. Zvokwadi dzakabatana neshoko rengirozi nhatu idzodzo muna Zvakazarurwa chitsauko chegumi nechina, dzinosvitswa pakukwana pazvinoziyikanwa kuti dzakatanga kutaurwa muzvitsauko zvitatu zvokutanga zvaDanieri. Muna Zvakazarurwa 14 dzinonzi evhangeri isingaperi, uye dziri kubhururuka kumatenga, nokudaro zvichiratidza shoko riri kuunzwa kunyika yose mumazuva okupedzisira. Muzvitsauko zvitatu zvokutanga zvaDanieri, chinoenzaniswa chiitiko chevarume navakadzi vanotakura shoko iro kuenda kunyika. Zvakazarurwa 14 ndiwo mutsetse wokunze wechokwadi, unomiririra nenzira yezviratidzo, shoko rengirozi nhatu. Evhangeri isingaperi, neshoko rengirozi imwe neimwe pavatatu ava, zvinosvitswa pakukwana nomutsetse womukati wechokwadi unomiririrwa muzvitsauko zvitatu zvokutanga zvaDanieri.

Ibyanditswe bitatu bya mbere bihagarariye ukuri kwishu gutangaje, kandi kumwe muri uko kuri ni uko ubutumwa butatu ari uburyo bw’ibigeragezo by’intambwe eshatu, bugizwe n’ikigeragezo cy’imirire, gikurikirwa n’ikigeragezo cy’amaso, kandi na cyo kigakurikirwa n’ikigeragezo cya litimasi. Nta gushidikanya ko hari n’ubundi buryo bwo kwita ayo mageragezo uko ari atatu, ariko ayo mazina ashobora kugaragara mu buryo bworoshye mu gice cya mbere, kandi ashobora kongera kugaragara mu bice bya mbere kugeza ku bya gatatu. Ibyo bice bitatu bigomba kumenyekana hamwe nk’ikimenyetso kimwe.

“Uthenga hwekutanga nohwechipiri hwakapiwa muna 1843 na1844, uye zvino tiri pasi pekuziviswa kwehwechitatu; asi uthenga hwose hutatu huchiri kufanira kuziviswa. Zvakangokoshawo zvino sezvazvaingova zvakadaro kare kuti huhwokororwe kuna avo vari kutsvaka chokwadi. Nenyora nenzwi tinofanira kuridza chiziviso ichi, tichiratidza urongwa hwohwacho, nokushandiswa kwezviporofita zvinotivitsa kuuthenga hwengirozi yechitatu. Hwechitatu hahungavi huripo pasina hwekutanga nohwechipiri. Uthenga uhwu tinofanira kuhupa kunyika muzvinyorwa, mumharidzo, tichiratidza, mumutsara wenhoroono yechiporofita, zvinhu zvakaitika nezvinhu zvichazovapo.” Selected Messages, bhuku 2, 104, 105.

Hazvina basa kuti pakati penhoroondo chaiyo yezvitsauko zviviri nezvitatu pakanga paine zuva rimwe chete, kana vhiki rimwe chete, kana makore makumi maviri; izvi zviru kuratidza nenzira yokufananidzira kufambira mberi kwekuedzwa kwemiedzo mitatu. Nebhukadhinezari akapenya meso uye akashamiswa kuti Mwari, kubudikidza nomuporofita Danieri, aigona kuziva kurota kwake, uye kupa dudziro yakasimba zvikuru yechiroto chacho zvokuti zvaigona kungonzwiswa sechokwadi chete. Asi muchitsauko chechitatu, Nebhukadhinezari akakundikana pamuedzo wechipiri wechitsauko chechipiri, nokuti akasarudza kuisa chido chake chomunhu, chakazadzwa nokuzvikudza, pamusoro pokuratidzwa kunoshamisa kwesimba raMwari, iro rakaratidza zvaraireva naMwari muchiroto chakavanzika.

Pakumisa mufananidzo wendarama muchitsauko chechitatu, iye akakundikana pamuedzo wechitatu—litmus test. Shadraki, Meshaki naAbhedhinego vakapasa litmus test. Nebhukadhinezari akagamuchira mucherechedzo wechikara, uye varume vatatu vava vakakodzera vakagamuchira chisimbiso chaMwari. Zvitsauko zvitatu zvokutanga zvaDanieri zvinofanira kunzwiswa mumamiriro ezvinhu evatumwa vatatu vaZvakazarurwa gumi neina. Kunyange zvazvo zvitsauko zvitatu izvi zviru nyore, nokuti zvakajeka zvikuru zvokuti zvinowanzoshandiswa senyaya dzevana vechiKristu, muchokwadi zvinomiririra, zvimwe, zvitsauko zvitatu zvakadzama zvikuru muShoko raMwari.

Tichaenderera mberi na Dhanieri chitsauko chechitatu munyaya inotevera.

“Ubukuru no gukandamiza byagaragaye mu nzira yakurikiwe n’umwami w’umunyamahanga, Nebukadinezari, birimo biragaragara kandi bizakomeza kugaragara mu gihe cyacu. Amateka azisubiramo. Muri iki gihe ikigeragezo kizaba ku ngingo yo kubahiriza Isabato. Ijuru n’ibiririmo bireba abantu barimo gusiribanga amategeko ya Yehova, bagahindura urwibutso rw’Imana, ikimenyetso kiri hagati ye n’ubwoko bwe bwitondera amategeko ye, ikintu cy’ubusa, ikintu cyo gusuzugurwa, mu gihe isabato y’amarushanwa ishyirwa hejuru nk’uko cya gishushanyo kinini cya zahabu cyashyizwe hejuru mu kibaya cya Dura. Abantu biyita Abakristo bazahamagara ab’isi kubahiriza iyo sabato y’impimbano bihimbiye. Abantu bose bazanga kuyubahiriza bazashyirwa muni y’amategeko akandamiza. Ibi ni byo bwiru bw’ubugome, umugambi w’ibikoresho bya Satani, ushyirwa mu bikorwa n’umuntu w’icyaha.”
The Youth’s Instructor, July 12, 1904.